

Şeyhulİslam ibn teymiyye

ebu hureyre hakkında

tevhid yayınları

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

EBU HUREYRE

(radıyAllahu anh)

HAKKINDA

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMİYYE

TEVHİD YAYINLARI

EBU HUREYRE
(radıyAllahu anh)
HAKKINDA

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMİYYE

"ASHABI KİRAM"
isimli kitaptan
Ebu Hureyre (radıyAllahu anh) ile alakalı bölüm

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Şüphesiz ki hamd Allah'ındır. O'na hamdederiz ve O'na istiane ederiz ve O'ndan mağfiret dileriz. Ve nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Ve Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlu olduğuna şahadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, sakınılması gerektiği şekilde sakının ve ancak müslümanlar olarak ölünüz."¹

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinizden sakının; kendi adına birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık (bağlarını kırmak)tan sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde murakıbtır."²

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğru söz söyleyin, ki amellerinizi islâh etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Her kim Allah'a ve Resûlu'ne itaat ederse, o fevz'ul-azîm (en büyük mükâfat) ile kurtuluşa ermiş olur."^{3,4}

¹ Âl-i İmran Suresi, 102. ayet

² Nisa Suresi, 1. ayet

³ Ahzab Suresi, 70.-71. ayet

⁴ Sözüme Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den sahih olarak rivayet edilen hacet hutbesi ile başladık. Ebu Davud (2118), Tirmizi (1105) ve İbni Mace (1892)'de tahrir edilmiştir. Senedi sahihtir.

Emmâ ba'du:

Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın kitabıdır ve yolların en güzeli de Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in yoludur ve işlerin en şerlisi sonradan çıkarılanlardır ve her sonradan çıkarılan bid'attır ve her bid'at dalâlettir ve her dalâlet de ateştedir.⁵

Ve ba'du:

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah)'a şöyle bir soru tevcih edilmiştir:

"Musarrat⁶ meselesinde bir diğeriyle tartışıyor ve bu durumdaki hayvanı dileyen müşteri geri verebilir diyor ve Ebu Hureyre'den nakledilen müttefakun aleyh olan hadisi de bunun caiz olduğuna dair delil getiriyor. Hasmı buna muhalefet ederek şöyle diyor: Ebu Hureyre sahabenin fakihlerinden değildi.

Hatta Ömer bin Hattab çok hadis rivayet etmesini hoş karşılamamış; hadis rivayetini yasaklamış ve ona: "Tekrar rivayet edecek olsan şöyle şöyle yaparım!" demiştir. İbn Abbas ve Aişe'de, bazı rivayetlerini reddetmişlerdir. Bu hasmın söylediği doğru mudur? Ebu Hureyre hakkında bu tür söz söyleyen birine ne gerekir?"

---

⁵ "Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın Kitab'ıdır..." kavli, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Cuma hutbesinin sıfatı hakkındaki Cabir bin AbdUllah (radıyAllahu anh) hadisinden, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den merfû olarak varid olmuştur. Bunu Ahmed (3/319 ve 371), Müslim (2/592), Nesâî (3/188), İbni Mace (45), Beyhakî (3/213) sahih olarak tahrir etmişlerdir.

⁶ Hayvanın bol süt verdiğini göstermek için onu bir müddet sağmamak ve bu haliyle onu satmak.

İbn Teymiyye'nin cevabı:

Hamd Allah'adır. Yapılan bu itiraz birkaç yönden hatalıdır.

1-Sahabenin fakihlerinden olmadığı iddiası, yanlıştır. Çünkü Ömer ibn'ul-Hattab Ebu Hureyre'yi, halkı müslümanların en iyilerinden olan ve elçileri -Abdu'l-Kays Elçileri olarak bilinirler- Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) hicret eden Bahreyn'e vali tayin etmiştir.

Ebu Hureyre bunların emiri idi ve fıkın en ince meselelerinde onlara fetva veriyordu. Üç talaktan az sayıdaki talakla boşanmış olup başka bir kocaya varan ve bilahare ilk kocasına dönen kadının bu ilk kocasının üç talaka sahip olup olmayacağı meselesi bunlardandır. Koca bu üç talaka sahip olacak mı?

Nitekim İbn Abbas ve İbn Ömer'in görüşü budur. Ebu Hanife'nin görüşü de bu istikamettedir. Ayrıca Ömer'den gelen bir rivayet de bu şekildedir. Çünkü başkasıyla evlenmesi, üç talakı ortadan kaldırdığı gibi üçten az talakı da ortadan kaldırmaktadır. Yoksa ilk kocanın üçten az talakları devam edecek mi? Nitekim sahabenin büyüklerinden Ömer (radıyAllahu anh) ve başkalarının görüşüyle Malik ve Şafii'nin mezhebi budur. Çünkü ikinci koca, ancak üç talakla gerçekleşen haramlığı ortadan kaldırmaktır.

Üç talaktan az talakla boşanmış olan, henüz kocasına haram kılınmış bir duruma düşmemiştir. Başka biriyle evlenmiş olması, ilk kocanın üç talaktan az boşamaların hükmünü kaldırmaz. Ebu Hureyre bu görüş doğrultusunda fetva vermiştir. Daha sonra bunu Ömer'e bildirmiş. Ömer de bunu kabul etmiştir. Hatta: "Başka bir fetva vermiş olsaydın, seni incitecek derecede döverdim" demiştir.

İşte Ebu Hureyre. İbn Abbas ve başka sahabinin büyük fakihleriyle birlikte fıkın bu gibi ince meselelerinde fetva vermiş biridir. Nakledilen fetvaları onun bu gücünü ortaya koymaktadır. Nasıl Ömer ve Ali'nin İmran b. Husayn ile Ebu Musa el-Eş'ari'den daha fakih olmaları bu ikisini fakih olmaktan çıkarmıyorsa. Muaz, İbn Me'sud ve benzerlerinin Ebu Hureyre, Abdullah bin Ömer ve benzerlerinden daha fakih olmaları da bunları fakih olmaktan çıkarmaz.

2- Bu itiraz eden kişiye denir ki: Ümmetin bütün alimleri Ebu Hureyre'nin naklettiği kıyas ve zahire muhalif hadislerle amel etmişlerdir. Nitekim hepsi Ebu Hureyre'nin naklettiği:

"Bir kadın, halası ve teyzesi üzerine nikahlanamaz."⁷ hadisiyle amel etmişlerdir. Yine Ebu Hanife, Şafii, Ahmed ve başkaları onun naklettiği:

"Unutarak yeyip içen orucunu tamamlasın. Çünkü onu yedirip içiren ancak Allah'tır."⁸ hadisiyle amel etmişlerdir. Oysa Ebu Hanife'nin kıyasına göre böyle bir kişinin orucu bozulmuş olur. Ama Ebu Hanife Ebu Hureyre'nin bu hadisinden dolayı burada kıyası terketmiştir. Bunun benzerleri pek çoktur.

Yine Malik, Şafii ve Ahmed. köpeğin yaladığı kabın yedi defa yıkanması gerektiğini bildiren Ebu Hureyre'nin hadisiyle amel etmişlerdir. Oysa İmam Malik'in kıyasına göre temiz olduğundan yıkanmasına gerek yoktur. Aksine müctehid imamlar, Ebu Hureyre'nin hadislerinden aşağı hadislerden dolayı bile kıyası

⁷ Buhari ve Muslim

⁸ Buhari, Tirmizi, ve İbn Mace

terkederler. Nitekim Ebu Hanife sahabeden kimin rivayet ettiği bilinmeyen namazda kahkahayla gülmekle ilgili mrsel⁹ bir hadisten dolayı kıyası terketmiştir. Ebu Hureyre'nin hadisleri, ümmetin ittifakı ile böyle bir hadisten daha kuvvetlidir.

3- İtiraz eden kişiye şöyle denilir: Muhaddis, duyduğu hadisin lafızlarını zaptetti mi, fakih olmaması hadisin kendisine zarar vermez. Kur'an kelimelerini, teşehhüd. ezan vb. şeyleri ezberleyen gibi. Nitekim Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir hadisi duyup onu, duymayana ulaştıran kişinin Allah yüzünü ağartsın. Ćnk nice fıkıh taşıyıcısı vardır ki fakih değildir ve nice fıkıh taşıyıcısı, onu kendisinden daha fakih olana taşır."¹⁰

Hadis, daha fakih birinin, fıkihta kendisinden daha aşağıda olan bir kimseden hadis alabileceğini aĉık aĉık ifade etmektedir. Mana ile rivayet söz konusu olduğu zaman ravinin fakih olması mutlaka gereklidir. Ćnk fakih olmayanın bilmeden hadisi yanlış anlamış olabileceğinden korkulur.

---

⁹ Mürsel Hadis: Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e yakın bir devirde yaşamış olmaları dolayısıyla, sahabenin çoğunu gören ve onlarla sohbede bulunan tabiilerin, işittikleri sahabileri atlayıp doğrudan doğruya Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e isnadla "Kale Resûlullah.../Allah Resûlu buyurdu ki..." diyerek rivayet ettikleri hadislere denir.

¹⁰ Ebu Davud, Tirmizi ve İbn Mace

Ebu Hureyre ise ümmetin en iyi ezber yapanlarından. Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) kendisine "hıfz" (ezber yapma) konusunda dua etmiştir ve kendisi de demiştir ki:

"Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in bu duasından sonra duyduğum hiçbir şeyi unutmadım"

Bu sebeple o "Musarrat" hadisiyle başkalarını lafızlarıyla nakletmiştir.

4- Ömer oğlu AbdUllah, İbn Abbas, Aişe vs. gibi sahabenin hepsi Ebu Hureyre'nin hadisini alıyorlardı. Hadis kitaplarını inceleyen bilir.

5- Sahabeden hiç kimse, Ebu Hureyre'nin naklettiği bir hadise, ta'n etmemiş; burada hata etmiştir şeklinde bir şey söylememiştir. Ne Ömer (radıyAllahu anh) ne bir başkası böyle bir iddiada bulunmuştur. Aksine, bir defasında Ebu Hureyre, Aişe'nin odasının bulunduğu yere gelmiş ve:

"Ey odadaki, naklettiklerim hususunda bir diyeceğin var mı?" demiştir. Aişe (radıyAllahu anha) namazını bitirdikten sonra, rivayet ettikleri konusunda bir şeyin bulunmadığını belirtmiş ve şu ilavede bulunmuştur:

"Ancak Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) sizin gibi sözü peşpeşe sıralamazdı, sözü o kadar tane tane söylerdi ki, kişi kelimelerini saymaya kalksardı onları sayar ve ezberlerdi."

Aişe (radıyAllahu anha)'nın bu sözünden de anlaşıldığı gibi rivayet edilenlere değil, rivayet üslubuna karşı çıkıyordu.

Aynı şekilde İbn Ömer'e de: Ebu Hureyre'nin naklettiği hadisleri reddetmek gibi bir kanaatin olup olmadığı sorulmuş, o da:

"Hayır, ama kendisi o kadar rivayet nakletti ki bize nakledeceğimiz pek bir şey bırakmadı." demiştir. Ebu Hureyre'nin kendisi de:

"Onlar unutmuş ben ezberlemişsem, benim ne suçum var" demektedir. Ebu Hureyre'nin rivayetlerini bazısı da çok görüyor, "Ebu Hureyre çok rivayet etti" diyorlardı. Bu konuda Ebu Hureyre şöyle demektedir:

"Ebu Hureyre çok rivayet ediyor diyorlar. Hepimiz Allah'a varacağız. (Meselenin asıl şudur): Muhacir kardeşlerim çarşılarda ticaretle uğraşıyorlardı. Ensar kardeşim de iş-güçle meşgul idiler. Ben ise, fakir biri idim ve hep Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) ile beraberdim, onlar yokken ben onun yanındaydım, onların unuttuklarını ben ezberliyordum. Bir defasında Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) bize bir konuşma yaptı. Sonra buyurdu ki:

'Kim elbisesini yayacak?'

Ben hemen elbisemi yaydım, Allah Resûlu benim için dua etti ve ondan sonra Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den ne duyduysam hiç unutmadım."¹¹

---

¹¹ Müslim ve Ahmed

Ayrıca geceyi üçe böldüğü: üçte birini namaz kılmaya, birini hadisleri tekrar etmeye, birini de uyumaya ayırdığı rivayet edilmektedir.

Böylece o hadisleri zaptedip ezberlemesini Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) ile beraberliğine, başka şeylerle uğraşmasına ve ResûlUllah'ın kendisine dua edişine bağlamaktadır.

Ömer bin Hattab'ın kendisi de Ebu Hureyre'den hadis alır. ihtiyaç duyduğu hususlarda Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) duyduklarını sorardı. Hadis rivayetinden dolayı onu tehdit etmiş de değildir. Ne var ki Ömer rivayette titiz olmayı sever ve böylece insanların cür'etkar davranarak hadislere ilavelerde bulunmalarının önüne geçmeye çalışırdı. Bu sebeptendir ki Ebu Musa, imamların ittifakıyla sahabenin büyüklerinden ve en güvenilir kişilerdendi.

6-Sahabe, fıkhi meselelerde Ebu Hureyre'den geri kimselere de müracaat ederlerdi. Mesela Ömer (radıyAllahu anh) "Ceninin diyeti" konusunda Hami b. Malik ve başkalarına; Osman "kocası ölen kadının, kocasının evinde ne kadar beklemesi gerektiği konusunda" Faria bintu Malik müracaat etmiştir. Yine Ömer (radıyAllahu anh) ve başkaları, "kocasının diyetinden kadının alacağı miras" konusunda Dahhak bin Süfyan el-Kilabi'ye; Zeyd bin Sabit ve başkaları da "hayız halindeki kadından veda tavafının sakıt olacağı" konusunda Ensar'dan bir kadına müracaat etmişlerdir.

Aynı şekilde İbn Mes'ud kocası ölmüş mufavvize¹² kadının, benzerlerinin mehrini alacağına dair fetva verince. Eşca' kabilesinden bazı kimseler, Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Buru' bintu Vaşık hakkında aynı hükmü uyguladığını belirtmişler. İbn Mes'ud da bu habere son derece sevinmişti. Yine Ebu Bekir (radıyAllahu anh), Muğire bin Şu'be ile Muhammed bin Mesleme'nin hadislerine dayanarak nineye mirastan verileceğine karar verilmiştir. Bu naklettiklerimizin benzerleri pek çoktur.

7- İtirazcıya şöyle denilir: Ebu Hureyre'nin "Musarrat" ile ilgili hadisine muhalefet eden, bu hadisin temel kaideye ya da temel kaideye yapılan kıyasa muhalif olduğunu söyler.

Bu durumda kendisine denilir ki: Aksine bu hadis konusunda söylenecek söz, kendilerinde nasslara tabi olunan benzerleri hakkında söylenenin aynıdır. Çünkü bu hadis, başkalarına muhalefet hususunda gelmiştir, başkalarına benzer hususlarda değil. Kıyas ise, benzerleri eşit kılma ve birbirlerine muhalif olanları tefrik etmektir. Bu hadise karşı çıkan şöyle der: Hadis kusurdan dolayı satınalıcının satıcıya geri çevirmekte ve telef olanın karşılığını takdir etmektedir. Aksine, benzerlerine göre olsaydı ya benzeri ya da değeri tazmin olunurdu. Bu hadise göre ise ne misli, ne de değeri tazmin edilmektedir. Ayrıca tazmini müşteriye ait kılmaktadır. Gelir ise, sorumluluk yüklenmenin karşılığıdır.

---

¹² Mufavvize: Emr-i nikahını velisine tefviz ve havale edip mehirden bahsetmeyen kadındır.

Böyle diyene denir ki: Satılan hayvanı geri iade etmek tedlis ve imamların ittifakıyla hayvanın vasfının farklı oluşundan mümkün olur. Sattığı hayvanın asıl vasfını anlatmayıp tedlis yapan kişi, hayvanının bu vasfını diliyle söylememiş olsa bile, diliyle söylemiş gibi kabul edilir. Bu nevi muhayyerlik, kusurdan dolayı geri iade etmedeki muhayyerliğin dışındadır.

Kendisine yine şöyle denilir: Müşteri, hayvan kendi mülkü olduğu sırada onda meydana gelen sütün karşılığını değil, satın aldığı sırada memesinde bulunan sütün karşılığını ödemektedir. Çünkü musarratı aldığı sırada memesindeki süt kendisi tarafından telef edilmiştir ve bu sebeple de bunun karşılığını ödeyecektir. Şari sadece bedelini takdir etmiştir. Çünkü eski süt ile yenisi birbirine kanamıştır ve artık eskinin miktarını tayin etmek mümkün değildir.

Bu sebeple müşteriden ne misli ne de kıymeti tazmin edilemez. Şari, anlaşmazlığa son verecek bir bedel takdir etmiştir. Nitekim can ve vücut azalarının diyet ve yararları da böyle bir usul takip edilerek takdir edilmiştir. Ta ki, çıkabilecek anlaşmazlık kökünden engellenmiş olsun. Tahakkuk eden hak, miktar olarak tesbit edilebiliyorsa . ona uymak gerekir. Ama bu mümkün değilse, Şari, yolların en uygununu ve hakka en yakın olanını emreder.

Keyl (hacim) ve vezn (tartı) mümkün olmadığında tahmini; kesin bilginin mümkün olmadığı yerde de zan ile hareket etmeyi, tam mübhemlik söz konusu olduğunda da hak sahibini belirlemek için kura atmayı emreder. Bazen de başka bir yol bulunmadığı takdirde anlaşmazlığı bertaraf etmek için bedeli takdir eder. Söz

konusu ettiğimiz musarrat da müşterinin satıcıya bir sa' vermesi, aldığı süte karşılık bir bedeldir.

Bu meseleyle ilgili olarak Ebu Said b. es-Sem'ani'nin naklettiği bir olay var. Olayı Ebu Said, Yusuf el-Hemedani'den; o, fakih Ebu İshak eş-Şirazi'den; o da, Ebu't-Tayyib et-Taberi'den nakletmiş. Ebu Tayyib et-Taberi diyor ki:

"Bağdat'da camide oturuyorduk. Horasanlı biri geldi ve bize musarratı sordu. Ona cevap verdik ve delil olarak Ebu Hureyre'nin hadisini ileri sürdük. Adam, Ebu Hureyre hakkında ileri-geri sözler söyledi. Hemen ardından caminin tavanından bir yılan düştü ve aramıza gelip o Horasanlının üzerine üzerine giderek onu ısırıldı ve ölümüne sebep oldu."

Bu olayın bir benzerini et-Taberani "Kitabü's-Sünne" isimli eserinde Zekeriyya Yahya es-Saci'den naklediyor. Es-Saci diyor ki:

"Hadis dinlemek üzere muhtelif alimlere gidiyorduk. Bir defasında hızlı hızlı yürüyorduk beraberimizde de ağzı bozuk hayasız bir genç vardı. Biz öyle yürürken o genç: 'Haydi ayaklarınızı meleklerin kanatlarından kaldırım, kanatlarını kırmayın' dedi. Bu sözleri söyledikten sonra iki ayağı tutmaz oldu."

Bunun bir çok benzeri vardır. Allah'tan Kitabı'na Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Sünneti'ne ve delillere uyma bağlılığını dileriz. Şüphesiz en doğruyu bilen Allah'tır.¹³

¹³ İbni Teymiyye, Ashabı Kiram, Tevhid Yayınları